

■ **سمانه صادقی**

صراحتی سپید پدر دارد و دردمندی‌ای نیز. در سالیان اخیر در فرآیند بازی‌اندیشه و منشی آیت‌الله طالقانی به جامعه به ویژه جوانان، بس کوشیده و نتایج مثبت فراوانی را نیز آفریده است. آنچه پیش رو دارد بدگفت و شتود مبسوط ما با سیدمهدی طالقانی است به مناسبت سالروز درگذشت پدر و در تبیین نسبت او با امروز جامعه ایران. امید آنکه مقبول افتد.

■ ■ ■

در حال حاضر دشمنان سعی می‌کنند چهره خوشنسی از نظام و مردم ما در دنیا ترسیم کنند و البته افزون بر آن، اسرائیل، امریکا، عربستان و... در صدد باج‌گیری از کشور ما هستند. مرحوم آیت‌الله طالقانی برای چنین شرایطی،

با ما چه سختی دارد؟

به نام خدا، مقدماً باید به نکته مهمی اشاره کنم. مرحوم طالقانی تمام حرفش این بود که مسئولان باید در خدمت مردم باشند، چون این مردم هستند که انقلاب را نگه می‌دارند. الان اگر می‌بینیم مردم قدری دناخور شده‌اند، مقصر مسئولان هستند. رفتار آنها موجب این واکنش شده است و الا مردم که همیشه از انقلاب حمایت می‌کرده‌اند و مشکلی نداشته‌اند. اگر این پیوند وجود داشته باشد، ما می‌توانیم شرایطی به مراتب بدتر از این را هم از سر بگیرد.انیم. چالش ما با عربستان سعودی، امریکا و اسرائیل از زوایای مختلفی درخور بحث است. الان میخایش مثل مذاکره مطرح است و آقا (رهبری) هم مخالفت کرده‌اند. البته دو تا فریق که با هم مذاکره ندارند. طبیعتاً دو دشمن باید با هم مذاکره کنند، منتها با الهام از افکار پدرم، به نظر من بهتر است به جای مذاکره، جلساتی با حضور نمایندگان دو کشور تشکیل و از همه رسانه‌های مهم جهان مخصوصاً رسانه‌های امریکایی دعوت شود، چون آنها هم چندان دل خوشی از ترامپ ندارند. در حضور تمام رسانه‌های دنیا، نمایندگان این دو کشور حرف‌هایشان را بزنند. چون یکسری کارها را آنها کرده‌اند، یکسری کارها را هم ما انجام داده‌ایم. مثلاً امریکایی‌ها سال ۱۳۳۲ در مسائل کشور ما دخالت و کودتا کردند، دستور رفتن و بعد آمدن محمدرضا پهلوی را دادند. پس از پیروزی انقلاب هم با پرتاب موشک، هواپیمای مسافربری ما را با ۲۹۰ نفر سرن‌گون کردند. مهم‌تر از همه آنکه در منطقه داعش را تربیت و برایش هزینه و نیروهای‌شان را هم از عربستان و پاکستان تأمین کرده‌اند، آن وقت به ما می‌گویند تروریست! خیلی جالب است. در حالی که خود خانم هیلاری کلینتون بارها اعتراف کرده که این گروه‌های تروریستی را ما درست کرده‌ام. حتی امریکا پیشتر طالبان را علیه اتحاد جماهیر شوروی درست کرده بود و باز با پیرویی به ما می‌گوید شما تروریست هستید!ار روز ۱۱ سپتامبر چند عرب سعودی، هواپیمای ما به برج‌های دوقلوی مرکز تجارت جهانی می‌کوبند، بعد می‌گویند: کسانی که از این برهما آسیب دیدند از جمهوری اسلامی شکایت کرده‌اند که شما بیایید خسارت ما را بدهید، اما کوچک‌تر است! عربستان هم می‌گوید ما را بزنند. حالا تقصیر ما چیست؟ به همین دلیل می‌گویم که واقعاً بد نیست بشنیم و حرف‌های‌مان را مقابل رسانه‌های دنیا بزنیم تا مردم دنیا بفهمند که اصل قضیه چیست و داعش و تروریست‌ها را چه کسی درست کردند. مسئله این است. حالا که تبلیغات ما در دنیا خیلی کم است و امریکایی‌ها وقتی می‌خواهند حکومتی را بگویند و دست و پالش را ببندند، از این حرف‌های بی‌ربط زیاد می‌زنند.

■ **ظاهر آیین پیش نهاد شمایبشتر جنبه سمبولیک و آگاهی بخشی دارد. این‌طور نیست؟**
دقیقاً مردم دنیا باید بفهمند باعث اصلی این بحران چیست؟ مثلاً روی مسئله برجام سه سال کار شده و حالا امریکا می‌گوید دلیلی از برجام بیرون رفته است. آن وقت وزیر خارجه فرانسه می‌گوید ایران دست‌از فعالیت‌های موشکی‌اش بردارد! گرییم که ایران دست از فعالیت‌های موشکی‌اش بردارد، بعد از آن چه کار کند؟ ظاهر آیین پیش‌نهاد شمایبشتر جنبه سمبولیک است. ما آگاهی بخشی داریم. این‌طور نیست؟

دقیقاً مردم دنیا باید بفهمند باعث اصلی این بحران چیست؟ مثلاً روی مسئله برجام سه سال کار شده و حالا امریکا می‌گوید دلیلی از برجام بیرون رفته است. آن وقت وزیر خارجه فرانسه می‌گوید ایران دست‌از فعالیت‌های موشکی‌اش بردارد! گرییم که ایران دست از فعالیت‌های موشکی‌اش بردارد، بعد از آن چه کار کند؟ ظاهر آیین پیش‌نهاد شمایبشتر جنبه سمبولیک است. ما آگاهی بخشی داریم. این‌طور نیست؟

■ **سوسوم مدیریبت و رفتار حساب نشده برخی مسئولان در داخل وضعیت را آشفته کرده است. با توجه به شرایط فعلی جامعه، مرحوم آیت‌الله طالقانی چه پیامی برای امروز مردم و مسئولان دارد؟**

مرحوم طالقانی حتی تصورش را هم نمی‌کرد ممکن است مسئولان چنین بلایی سر مردم بیاورند، ولی منش او این‌طور بود که رالت آف‌آزادگی و ژن خوب و این چیزها، کلاً در ادبایش وجود نداشت. اوایل انقلاب کارخانای مشکل پیدا کرده بود و قرار بود من بروم کمک کنم مشککش حل شود. به پدر گفتیم: «یکی از دوستان‌تان - که شما خیلی هم دوستش دارید - به من پیشنهاد کرده بیا و این کارخانه را بچرخان.» ایشان گفت: «خیلی بیجا می‌کنی!» پرسیدیم: «چرا؟» جواب داد: «به تو چه مربوط است؟ تو اگر پسر طالقانی نبودی هم چنین پیشنهادی را به تو نمی‌کردند؟» گفتیم: «بخیر!» گفت: «پس بیجا می‌کنی به عنوان پسر طالقانی بروی.» طالقانی می‌گفت: «ببخود مسئولیت‌هایی را که عرضه انجام دادش را اندازید، به عهده نگیرید. بچه‌های من هم حق ندارند مسئولیت‌های دولتی بگیرند. کسانی هم که مسئولیت می‌گیرند، بر ندارند خاله خانجایی‌های‌شان را سر کار بیاورند.» البته در سال‌های اول انقلاب اوضاع چندان بد نبود، ولی بعدها هر کسی را که مسئول هر جایی کردند، با خودش یک نیم از خواهرزاده‌ها، برادرزاده‌ها و فامیلش برد. از آن گذشته این اقوام را درس

■ **«آیت‌الله سیدمحمود طالقانی و شرایط امروزین جامعه ما»**

در گفت و شنود با سیدمهدی طالقانی

اندیشه‌های پدر

در فضای مجازی تحریف می‌شود

کارهایی می‌گذارند که هرگز فکرش را نمی‌کردند و بعد می‌بیند دزدی‌های میلیاردری هم کرده‌اند! واقعاً این افراد چه جوری می‌خواهند جواب این ملت را بدهند؟ بعد هم این مسئله آف‌آزادگی از کجا درآمده؟ آقایش کی بوده است که آف‌آزاداش چه کسی باشد؟ اصلاً «آقا» به مفهوم مسئول یا متصدی یک شغل، یعنی چه؟

■ **ان‌شما آف‌آزاده‌اید؟**

خیر. آف‌آزاده‌ای که مصطلح شده، ابداً نیستیم. افتخار هم نمی‌کنم که باشم!
■ **ژن خوب هم ندارید؟**

خیر. ژن بنده خیلی هم خراب است و باید اصلاح شود! (با خنده).

■ **پیشگامان انقلاب از جمله مرحوم آیت‌الله طالقانی در زمینه منش خانواده‌های‌شان ملاک‌هایی داشتند، اما برخی دیگر این‌گونه نبودند. شما از منتقدین دیرین آقای هاشمی بودید. در شرایط امروز که همان سیاست‌های اقتصادی دوران آقای هاشمی حاکم است، فکر نمی‌کنید که این فرد همچنان در فضای مدی‌بریتی و اقتصادی کشور زنده است و امر**

■ **و نهی می‌کند؟**
همین‌طور است. اما آقای هاشمی به تنهایی این‌جوری نبود، بعد از ظهور رفتارهای سیاسی آقای هاشمی، خیلی‌ها شبیه ایشان شدند!

■ **ولی ایشان پایه‌گذار این شیوه مدیریتی بود.**
درست است، منتها الان ایشان از دنیا رفته است و دوست ندارم پشت سر کسی که قدرت دفاع از خود را ندارد صحبت کنم، ولی بقیه آقایان هم از این مشکلات داشته‌اند.

■ **بااین حال طیف کار گزاران این شیوه را پایه‌گذاری کردند.**
خودتان دارید می‌گویید یک پل، اما الان یک طیف خاصی این کاره نیستند و این معضل وسعت پیدا کرده است. مثلاً می‌گویند پسر فلان مداح در فلان جا فلان کار را کرده است و اخبارش در رسانه‌ها پخش می‌شود، یا پسر بهمان صاحب منصب، عاجلی هم ندارد چ اینکته راهی پیدا شود برای اصلاح این وضعیت، رسانه‌ها را هم نمی‌شود از جلوی چشم مردم برداشت. هر قدر هم فیلتر کنند، باز ملت یک‌جوری به اخبار دست‌ری پیدا می‌کنند. فیلتر کردن در نگاه کلان و به عنوان یک راهبرد دائمی، کار اشتباهی است. مثل دیش ماهواره

جمع کردن از بالای پشت‌بام‌هاست که مردم ماهواره نبینند. الان تکنولوژی ماهواره به‌قدری پیشرفته است که بنده در ماشینم می‌توانم ماهواره ببینم. لذا این کارها، در نهایت بی‌اثر می‌گردد. به نظر من باید یک فکر اساسی برای این قضیه کرد. از آن گذشته، وقتی در جواب اینکه می‌گویند طرف هزار میلیارد تومان اختلاس کرده است- که من اصلاً نمی‌توانم صفرهایش را بشمرم- می‌پرسی یا او چه کردید؟ می‌گویند طرف را آزاد کردیم! اما قرار است ان‌شاءالله پول‌ها را پس بدهد! در حالی که وقتی کسی به این شکل دزدی می‌کند، باید با برخورد جدی و عبرت‌آموز مواجه شود. چند روز پیش خبرش را شنیدم که ۴۰۰۰۰ هزار ماشین را در آذربایجان پنهان کرده‌اند. وقتی می‌رسید قضیه از دست‌ها افتد واقعاً شما به خاطر این موارد مردم را منتظر گذاشته‌اید تا قیمت ماشین بالا برود؟ بدون رودری تحویل مردم بده، بهتر از آن است که چنین بحرانی درست شود. به حضرت عباس اگر در مملکت دیگری بود، وزیر اقتصاد و رؤسای بالاترش باید استعفا می‌دادند

■ **«آیت‌الله سیدمحمود طالقانی و شرایط امروزین جامعه ما»**

در گفت و شنود با سیدمهدی طالقانی

اندیشه‌های پدر

در فضای مجازی تحریف می‌شود

و می‌رفتند. چندی پیش گفتند نخست‌وزیر کره از ساسونگ رشوه گرفته است، همه‌شان استعفا دادند و کنار رفتند. نکته دیگر اینکه وقتی خبری در تلویزیون در مورد قاچاق بنزین به افغانستان پخش می‌شود، چطور نیروی انتظامی نمی‌تواند جلوی آن را بگیرد؟ چطور خبرنگار تلویزیون توانسته عکس و خبرش را در دست بیاورد، اما نیروهای امنیتی نتوانسته‌اند رد آنها را بزنند؟ خب اینها برای مردم سؤال است.

■ **برخی اعضای خانواده شما - که البته نام کلیت خانواده را یادک می‌کنند- در انتخابات اخیر از رئیس‌جمهور کنونی حمایت کردند، واکنش شما به شرایط کنونی این دولت چیست؟**

من به دلایلی فکر می‌کردم بهتر است آقای روحانی در دور دوم هم رئیس‌جمهور باشد و بتواند کار نیمه معطل دوره اول را به پیش ببرد، ولی توقع داشتم ایشان خیلی بهتر عمل کند. انتظار داشتم آقای ترامپ امضا کند و از هر جام بیرون بیاید و بعد رئیس‌جمهور ما تنها بنشیند و زن‌های امرواصل بلد نیستند این کارها را بکنند. طرف می‌خواهد پوشک برای بچمش بخرد که قیمتش دو برابر شده است. چرا باید مسائلی از این دست، به یکباره در کشور تبدیل به بحران شود؟ یعنی مواد اولیه هیچ‌کدام از اینها وجود نداشت و همین که ترامپ برجام را پاره کرد، همه این اتفاقات یک‌مر تبه افتاد؟ به نظر من و خیلی‌های دیگر، تمام اینها برنامه‌ریزی شده بود.

درست است، منتها الان ایشان از دنیا رفته است و دوست ندارم پشت سر کسی که قدرت دفاع از خود را ندارد صحبت کنم، ولی بقیه آقایان هم از این مشکلات داشته‌اند.

■ **در بسیاری از جاهایی هم که از عنوان خانواده مرحوم طالقانی استفاده تبلیغاتی شده، فردای آن روز اطلاعیه می‌دادم که من کی چنین حرفی زدم و شما چرا از قول همه خانواده حرف می‌زنید؟ همیشه این اعتراض را کرده‌ام. من معتقدم نام و شخصیت طالقانی خیلی بالاتر و برتر از اینهاست که بخواییم آن را خرج فلان دسته و فلان گروه کنیم. کسی هم که این کار را می‌کند، متوجه عمق نادرستی کار خود نیست**

■ **«آیت‌الله سیدمحمود طالقانی و شرایط امروزین جامعه ما»**

در گفت و شنود با سیدمهدی طالقانی

اندیشه‌های پدر

در فضای مجازی تحریف می‌شود

است و دولت باید سرمنشأ این مسائل را پیدا کند. به نظر من با ان‌شاءالله، ماشاءالله، در ست می‌شود و خدا خودش درست می‌کند، کاری درست نمی‌شود. خدا هیچ چیزی را درست نمی‌کند، مگر اینکه بند گانش بخواهند. ان‌الله یغفیر ما بقوم حتی وغفروا ما بغفبهم. ما باید خودمان را درست کنیم. ما الان در بحران هستیم. نکند وضعیت ما مثل ونزوئلا بشود که بعدی قرار است سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های ایشان جمع‌آوری و منتشر شود.

■ **مرحوم آیت‌الله طالقانی نمی‌توانست با همه گروه‌ها هم‌نظر باشد، اما قادر بود همه گروه‌ها را جمع کند. به نظر شما این چه هنری است که ایشان داشت و امروز برخی مسئولان ندارند؟**

تمام گروه‌ها از چپ و راست و حتی مذاهب اسلامی از شیعه و سنی و... به مرحوم طالقانی گرایش داشتند، چون خلق و خوبی داشت که فقط جاذبه بود و به‌جز در موارد خاص، دافعه نداشت. در مورد کسانی که به مردم ظلم می‌کردند یا مورد محرومیت مثل تمامیت‌ارشی با کسی شوخی نداشت، ولی در قلمرو مسائل عدلی کشور، برای هیچ‌کس دافعه نداشت و سراپا جاذبه بود. تمام کسانی هم که در آن زمان طالقانی را می‌شناختند و با شخصیت‌هایش می‌نشستند، می‌گویند ما جز این چیزی از او ندیدیم. همه گروه‌ها و دسته‌ها می‌آمدند و می‌نشستند و با ایشان صحبت می‌کردند و آقا مثلاً نمی‌گفت و بدی، نوتلانی و از این قبیل. ابدان این‌طور نبود. حالا شاید گروهی بخواهد طالقانی را به خود منتسب کند و بگوید او مال ما بود. نظیر برخی کارها که در آستانه هر گزاری انتخابات می‌کنند، اما باید به آنها گفت نخیر، تنها متعلق به شما نبود، چه متعلق به شما بود، متعلق به همه مردم ایران بود.

■ **اما همچنان برخی جریانات سیاسی موجود از جمله -و مذهبی و نهضت آزادی‌ها، در تبلیغات رسمی خود، طالقانی را از آن خود می‌دانند و در مواردی که منتفع سیاسی آنها اقتضا می‌کند، از نام و تصویر ایشان استفاده می‌کنند. در این باره چه تبلیغی دارید؟**

بسیار کار بدی می‌کنند. برای طالقانی هیچ حزب و گروه و دسته‌ای فرق نمی‌کرد. اگر می‌دید فردی یا جریانی را د اشتباه می‌کند، صدایش می‌زد و به او می‌گفت درای راه را اشتباه می‌روی! برایش مثل فرقی نمی‌کرد طرف رفیقش هست یا نیست یا خلی خلی‌ها را بداند. فکر غلطی نبوده است، ولی مثل خیلی‌ها که الان می‌گویند پشمیانیم، من هنوز نگفتم! پشمیانیم، ولی از دولت طلبکار!

■ **گذشته از این، شما به عنوان عضوی از خانواده آیت‌الله طالقانی، با حمایت از فرد خاصی با مضای «خانواده آیت‌الله طالقانی» موفقید؟**
ابتدا به بسیاری از جاهایی هم که از عنوان خانواده مرحوم طالقانی استفاده تبلیغاتی شده، فردای آن روز اطلاعیه می‌دادم که من کی چنین حرفی زدم و شما چرا از قول همه خانواده حرف می‌زنید؟ همیشه این اعتراض را کرده‌ام. من معتقدم نام و شخصیت طالقانی خیلی بالاتر و برتر از اینهاست که بخواییم آن را خرج فلان دسته و فلان گروه کنیم. کسی هم که این کار را می‌کند، متوجه عمق نادرستی کار خود نیست.

■ **پس هنوز هم مخالفید؟**

صد در صد.

■ **این بر خود شما روی افکار برخی اعضای خانواده- که این کار را انجام می‌ده‌اند- هم تأثیر داشته است؟**
بد نبوده است. اخلاق نندن من دستشان آمده است! قدری هم بی‌واسطه به شخصیت و آثار اجتماعی آیت‌الله طالقانی پیردازیم، شما در دهه‌اخیر سعی کردید بر خلاف برخی دیگر از اعضای خانواده‌تان، در معرفی ایشان شویه دیگری را در پیش بگیرید. فکر می‌کنید تا چه میزان در این کار موفق بوده‌اید؟

باید به این نکته اشاره کنم که متأسفانه نسل سوم انقلاب، هیچ شناختی از مرحوم طالقانی ندارد. تقصیر این قضیه هم به گردن برخی مسئولان فرهنگی کشور است که مخصوصاً خواستند اسم طالقانی حذف شود! از طرف دیگر و برعکس آنها، مردم در فضای مجازی از

طالقانی مطالبی را منتشر می‌کنند که بعضی از آنها هم درست و موفق نیست، ولی آن‌جور لجبازی‌ها از سوی مسئولان فرهنگی کشور، جوابش این می‌شود. وقتی مسئله درست‌ی را که طالقانی مطرح کرده است، شما برای جامعه مطرح و تبیین نمی‌کنید و طالقانی را به اینها نمی‌شناسانید، مردم خودشان می‌روند و طالقانی را می‌شناسند و البته توسط این ماجرا‌ها، یک مواردی را هم اشتباه مطرح می‌کنند. اخیراً به این نتیجه رسیدم‌ه که باید منزل آیت‌الله طالقانی را به پایگاهی برای شناساندن افکار و اندیشه ایشان به جامعه میدل کنیم. سال آینده، سال جهلم در گذشت ایشان است. ان‌شاءالله بتوانیم در چهارمین سال، یک کار مفید و در‌خور شأن انجام بدهیم.

■ **فضای مجازی فضای بی‌سر و صاحبی است، برای همین آرای مرحوم طالقانی به شکل ناقص مطرح می‌شوند. نمونه‌اش مسئله حجاب است. شما در این باره چه دیدگاهی دارید؟**

همین‌طور است. یک قسمت از صحبت‌های مرحوم طالقانی را می‌آورند و بقیه‌اش را نمی‌گویند. حرف‌هایی می‌زنند که من هیچ‌وقت از ایشان نشنیدم. زمانی که مسئولان به موضوع بی‌توجهی می‌کنند و می‌خواهند شخصیت طالقانی را مسکوت بگذارند، در فضای مجازی این اتفاقات می‌افتد. مثلاً و همان‌طور که اشاره کردید، بسیاری از نقل‌قول‌هایی که در مقوله حجاب از ایشان می‌کنند، دروغ است. من در برخی مصاحبه‌ها و اظهار نظر‌ها به این مقوله اشاره کرده‌ام.

■ **شما به عنوان فرزند ایشان، نمی‌خواهید به این وضعیت سر و سامانی بدهید؟**
در سال‌های اخیر تا جایی که در توان بود، با همت و لطف عده‌ای از دوستان، بر توی از قرآن و مجموعه مقالات ایشان را- که در چاپ‌های قبلی غلط زیاد داشت- به قم فرستادم و تصحیح و چاپ کردند. تاکنون پنج جلد منتشر شده و در مجلدات بعدی قرار است سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های ایشان جمع‌آوری و منتشر شود.

■ **مرحوم آیت‌الله طالقانی نمی‌توانست با همه گروه‌ها هم‌نظر باشد، اما قادر بود همه گروه‌ها را جمع کند. به نظر شما این چه هنری است که ایشان داشت و امروز برخی مسئولان ندارند؟**

تمام گروه‌ها از چپ و راست و حتی مذاهب اسلامی از شیعه و سنی و... به مرحوم طالقانی گرایش داشتند، چون خلق و خوبی داشت که فقط جاذبه بود و به‌جز در موارد خاص، دافعه نداشت. در مورد کسانی که به مردم ظلم می‌کردند یا مورد محرومیت مثل تمامیت‌ارشی با کسی شوخی نداشت، ولی در قلمرو مسائل عدلی کشور، برای هیچ‌کس دافعه نداشت و سراپا جاذبه بود. تمام کسانی هم که در آن زمان طالقانی را می‌شناختند و با شخصیت‌هایش می‌نشستند، می‌گویند ما جز این چیزی از او ندیدیم. همه گروه‌ها و دسته‌ها می‌آمدند و می‌نشستند و با ایشان صحبت می‌کردند و آقا مثلاً نمی‌گفت و بدی، نوتلانی و از این قبیل. ابدان این‌طور نبود. حالا شاید گروهی بخواهد طالقانی را به خود منتسب کند و بگوید او مال ما بود. نظیر برخی کارها که در آستانه هر گزاری انتخابات می‌کنند، اما باید به آنها گفت نخیر، تنها متعلق به شما نبود، چه متعلق به شما بود، متعلق به همه مردم ایران بود.

■ **اما همچنان برخی جریانات سیاسی موجود از جمله -و مذهبی و نهضت آزادی‌ها، در تبلیغات رسمی خود، طالقانی را از آن خود می‌دانند و در مواردی که منتفع سیاسی آنها اقتضا می‌کند، از نام و تصویر ایشان استفاده می‌کنند. در این باره چه تبلیغی دارید؟**

بسیار کار بدی می‌کنند. برای طالقانی هیچ حزب و گروه و دسته‌ای فرق نمی‌کرد. اگر می‌دید فردی یا جریانی را د اشتباه می‌کند، صدایش می‌زد و به او می‌گفت درای راه را اشتباه می‌روی! برایش مثل فرقی نمی‌کرد طرف رفیقش هست یا نیست یا خلی خلی‌ها را بداند. فکر غلطی نبوده است، ولی مثل خیلی‌ها که الان می‌گویند پشمیانیم، من هنوز نگفتم! پشمیانیم، ولی از دولت طلبکار!

■ **گذشته از این، شما به عنوان عضوی از خانواده آیت‌الله طالقانی، با حمایت از فرد خاصی با مضای «خانواده آیت‌الله طالقانی» موفقید؟**
ابتدا به بسیاری از جاهایی هم که از عنوان خانواده مرحوم طالقانی استفاده تبلیغاتی شده، فردای آن روز اطلاعیه می‌دادم که من کی چنین حرفی زدم و شما چرا از قول همه خانواده حرف می‌زنید؟ همیشه این اعتراض را کرده‌ام. من معتقدم نام و شخصیت طالقانی خیلی بالاتر و برتر از اینهاست که بخواییم آن را خرج فلان دسته و فلان گروه کنیم. کسی هم که این کار را می‌کند، متوجه عمق نادرستی کار خود نیست.

■ **پس هنوز هم مخالفید؟**
بارها اتفاق افتاده بود.

■ **البته در این فتره، یعنی مصادر به‌مطلب طالقانی، گروه موسوم به مجاهدین تقدم داشتند و بعد هم گروه‌هایی که نام برد. به نظر شما این طیف‌ها، چرا به دامان چنین توهمی درافتادند؟**
تأکید می‌کنم همه گروه‌ها به طالقانی احساس تعلق داشتند. از چپی‌ها بگیرد تا راستی‌ها و همان‌طور که اشاره کردم، طالقانی در میان مردم ایران، تماماً جاذبه بود و جز در موارد ضرورت دافعه نداشت. مثلاً محمود دولت‌آبادی می‌گفت زمانی که در زندان اوین بودم، دالم از طرف مأموران مورد تهدید قرار می‌گرفتم که مثلاً خانمت را می‌گیریم و... این صحبت‌ها باعث ترس من می‌شد و تنها کسی که می‌توانستم با او صحبت کنم، آقای طالقانی بود. یک ساعت با ایشان راه می‌رفتم و سیگار می‌کشیدیم و ایشان آنچنان مرا آرام می‌کرد که واقعاً از غصه راحت می‌شدم. در خصوص مجاهدین خلق هم باید بگویم بنیانگذاران اولیه این سازمان، با موجوداتی که امروزه آنها را می‌شناسیم، زمین تا آسمان فرق می‌کردند. بنیانگذاران اولیه کسانی مثل حنیف‌نوا، بدیع‌زادگان و سعید محسن و... بودند که اکثرشان رسال ۵۰۰ اعلام کردند. آنهایی که مانند امثال تقی شهرام و بهرام آرام و... بودند.

■ **گویا تقی شهرام یک بار هم آیت‌الله طالقانی را تهدید به مرگ کرده بود. ماجرا از چه قرار بود؟**

در آن دوره، گروه‌های مبارز برای ادامه فعالیت‌های‌شان از سوی مرحوم طالقانی، مرحوم هاشمی رفسنجانی و... کمک می‌شدند. یکی از مسئولان انتقال کمک به این گروه‌ها، آقای مهدی غیوران بود. زمانی که مرحوم طالقانی شنید که مجاهدین خلق انحراف فکری پیدا کرده‌اند، دستور دادند دیگر به این گروه کمک نشود. به همین خاطر برخی رده‌های بالای مجاهدین در خواست ملاقات با ایشان را کردند. آقای غیوران تعریف می‌کردند که وقتی آقا را به محل ملاقات بردم، تقی شهرام به ایشان گفت: «شنیدم‌ه گفته‌اید به ما کمک نکنند». پدر در جواب می‌گویند: «بله». تقی شهرام رو به ایشان می‌کند و می‌گوید: «می‌کشیمت و شهید نمایت می‌کنیم و گردن سلاوک می‌اندازیم!» در همان دوره، خبر این واقعه در نجف به امام هم می‌رسد و ایشان هم مسئله «شهید‌نمای» را برای برخی نقل می‌کنند. واقعیت این است که مجاهدین خیلی تلاش کردند خودشان را به پدر منتسب کنند، اما همان‌طور که می‌دانید ایشان در یکی از آخرین نماز جمعه‌ها، با صحبت‌های‌شان تکلیف خود را با این عده مشخص کردند. حالا اینها مدام می‌گویند: «پدر طالقانی این‌طور بوده یا نبوده!» صفت پدر را اول امام در مورد طالقانی به‌کار بردند و بعد دیگران امام در مراسم درگذشت ایشان گفتند: «ما برادری را از دست دادیم و ملت پدری و اسلام مجاهدی را.»

■ **خطر‌های از بر خود‌های آیت‌الله طالقانی با برخی سران این گروه در دوره پیش از انقلاب دارید؟**

پس از درگیری‌هایی که میان مجاهدین و نظام تازه تأسیس بر سر مسلح بودن و تصاحب برخی ساختمان‌ها در گرفت، یک‌بار مسعود رجوی به منزل ما آمد و گفت من باید شکایتم را به گوش آقا برسانم که چرا ما را از ساختمان‌های‌مان بیرون می‌کنند. آقای شانه‌چی- که دم در خانه بود- به رجوی می‌گوید داخل نرو، چون آقای طالقانی آن قدر عصبانی هستند که با برخوردی غیرمنظره بیرون می‌کنند! بالاخره رجوی با این ادعا که آقای طالقانی ما را دوست دارد، با‌اصرار داخل می‌شود اما پیش از آنکه دهان باز کند، پدر با تشر به او می‌گوید برو بیرون اینجا وانست!

■ **در حال حاضر گویی، برخی حوادث دوره حمله تحریکات قومی قبیله‌ای که در کردستان و آذربایجان و نقاط دیگر وجود دارند، ارز بانی شما چیست؟**

من فکر می‌کنم مردم ایران هر قدر هم که از دولت ناراضی باشند، در مورد تمامیت ارضی ایران حساسیت دارند. طرف ممکن است نان خالی بخورد، ولی بحث تمامیت ارضی ایران برایش از هر مسئله‌ای واجب‌تر است و می‌رود و بابت این قضیه می‌جنگد. الان می‌گویند عده‌ای در خوزستان، زمین می‌خرند و فردا ممکن است ادعا کنند خوزستان مال ماست. اولاً؛ ما قانون داریم که اتباع خارجی حق خرید زمین را در ایران ندارند و ثانیاً؛ اگر هم فردا بخواهند در آذربایجان زمین می‌خرند، طرف ممکن است در کردستان یا آذربایجان ملت ایران مواجه خواهند شد. جاهای دیگر هم، شاید بعضی‌ها بخواهند تحریکاتی داشته باشند ولی خودشان هم خوب می‌دانند مردم ایران درباره تمامیت ارضی ایران با هیچ‌کس شوخی ندارند و این‌جور بازی‌ها در کشور ما تأثیر ندارد.

■ **اپوزیسیون جمهوری اسلامی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

سلطنت‌طلب‌ها و خانواده‌ه شباه که تکلیفشان معلوم است و واقعاً بین مردم هیچ جایگاهی ندارند. درباره مجاهدین هم باید گفت در حالی که اعضای اولیه سازمان که پیش از انقلاب اعدام شدند، واقعاً بچه‌های خوب و متدین و اهل نماز و قرآن بودند اما عده‌ای که پس از آنها آمدند، حیثیت آنها را برای ملکوت کردند. برای تان درباره یکی از مجاهدین اولیه، نکته‌ای بگویم. مرحوم ناصر صادق وقتی می‌آمد شیراز، مسا به احترام او، نماز سر وقت‌مان یک دقیقه هم در نمی‌شد، یعنی رفتار او مسا را هم به خودی خود اصلاح می‌کرد. اما بعدها سازمان چوب امثال تقی شهرام را خورد تا جایی که اسلحه دست‌شان گرفتند و به سوی خلقی که از آن دم می‌زدند، گرفتند. بعد هم که عراق رفتند و آن افتضاح با‌اگان اشرف و جنایت‌هایی که در حق دیگران و حتی خودشان کردند، پیش آمد. مثلاً زن و شوهر را از هم جدا کردند و بچه‌ها را از مادرهای‌شان گرفتند و کارهایی از این قبیل که در تاریخ کم‌سابقه است. اخیراً هم که برای گردهمایی‌های‌شان، آدم از تونس و این طرف و آن طرف کرایه می‌کنند، یکی از خوش‌شانسی‌های جمهوری اسلامی این است که اپوزیسیون در دست و حسابی ندارد. این گروه‌ها را مقایسه کنید با اپوزیسیون‌های زمان شاه. مرحوم امام، مرحوم طالقانی، دکتر شریعتی، مهندس بازرگان و...

■ **به نظر شما شوراهای کنونی، همانی هستند که مرحوم طالقانی می‌خواست؟**

مرحوم طالقانی معتقد بود کشور در سطوح بسیار کلان تر، باید زیر نظر شوروا اداره شود اما هر حال این طرح تا زمان آقای خاتمی محقق نشد. در دوره اول هم که شورواها تشکیل شد، عملاً شوروا نبود و شکست خورد. بعد هم که شورواها افتادند در خرید و فروش ملک و تقسیم غنایم و این حرفه. شورواها حالا، باز یک کمی بهتر از اولی‌ها هستند، ولی هیچ ربطی به شورای مورد‌نظر طالقانی ندارند. به نظر من با این وضع، بهتر است کلاس م طالقانی از روی شوروا برداشته شود.